

30.9.2005

498/4/05

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Mikko Sarja

TYÖHAASTATTELUN AJANKOHDASTA SOPIMINEN

1 KANTELU

Kantelija arvosteli 16.2.2005 oikeusasiamiehelle osoittamassaan kirjeessä Keski-Suomen työvoima- ja elinkeinokeskuksen maaseutuosaston menettelyä tarkastajan viran täytössä mm. siksi, ettei häneen lupauksesta huolimatta ollut otettu uudelleen yhteyttä sopivan haastatteluajankohdan sopimiseksi ja siksi, ettei hänelle ollut virallisesti ilmoitettu viran täyttämisestä. Lisäksi kantelija katsoi olevansa kokeneempi kuin tehtävään valittu henkilö ja tulleensa kielen perusteella syrjityksi.

- - -

3 RATKAISU

Käsitykseni mukaan maaseutuosaston menettelyä ei ole pidettävä lainvastaisena.

Totean kuitenkin, että hyvän hallinnon näkökulmasta maaseutuosaston menettely on kritiikille altis sen johdosta, ettei kantelijaan enää ollut uudelleen otettu yhteyttä uuden haastatteluajankohdan sopimiseksi, vaikka siitä oli ollut puhetta.

Perustelen ratkaisuani seuraavasti.

3.1 Haastatteluun kutsumisesta

Kantelija kertoi, että maaseutuosastolta oli 17.5.2004 otettu häneen yhteyttä työhaastattelun johdosta ja ehdotettu haastatteluajankohdaksi 19.5.2004. Se ei kuitenkaan ollut sopinut kantelijalle, minkä johdosta hän puolestaan oli ehdottanut ajankohdaksi 21.5.2004, joka taas ei ollut sopinut maaseutuosaston edustajalle. Tämä oli kantelijan mukaan kuitenkin luvannut selvittää tilannetta ja palata asiaan myöhemmin. Näin ei kuitenkaan ollut tapahtunut.

Saadun selvityksen mukaan viran täyttöajankohta oli sattunut maaseutuosastolla ajankohtaan, jolloin osaston uusi päällikkö oli juuri aloittanut työnsä. Sekaannus haastatteluihin kutsumisissa oli johtunut osaston sisäisestä informaatiokatkoksesta ja toimintatapojen muutoksesta ko. ajankohtana.

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa asianmukaisesti käsitellyksi. Tähän perusoikeutena turvattuun hyvään hallintoon kuuluu muun muassa, että myös viranomaiset omalta osaltaan pitävät kiinni sitoumuksistaan. Kyse on luottamuksensuojasta, joka hallintolain (434/2003) 6 §:n perusteella on tätä nykyä eräs hyvän hallinnon periaatteista.

Kenelläkään ei lähtökohtaisesti ole subjektiivista oikeutta tulla valituksi työhön tai kutsutuksi haastatteluun. Nyt esillä olevassa tapauksessa merkityksellistä on kuitenkin se, että kantelijaan oli jo oltu yhteydessä haastatteluun kutsumisen tarkoituksessa. Selvityksessäkään ei ole kiistetty, ette ikö näin olisi tehty. Saatuun selvitykseen nähden minulla ei myöskään ole aihetta kyseenalaistaa sitä, mitä kantelija on kertonut myöhempää yhteydenottoa koskeneen keskustelun sisällöstä. Se, ettei yhteydenotto ollut toteutunut, oli puolestaan johtunut maaseutuosaston sisäisen tiedonkulun ongelmista.

Käsitykseni mukaan nyt oli ollut kyseessä pikemminkin inhimillinen erehdys kuin tietoinen laiminlyönti, mistä oli seurannut se, ettei kantelijaan enää ollut uudelleen otettu yhteyttä. Tämän vuoksi ja kun kenelläkään ei sinänsä ole ehdotonta oikeutta tulla kutsutuksi haastatteluun eikä haastatteluunkaan kutsusta huolimatta tulla valituksi virkaan, en katso aiheelliseksi ryhtyä muihin toimenpiteisiin kuin että kiinnitän vastaisen varalle maaseutuosaston huomiota hyvän hallinnon ja erityisesti luottamuksensuojan viranomaisten menettelylle asettamiin vaatimuksiin.

3.2

Virantäytöstä ilmoittamisesta

Koska työvoima- ja elinkeinokeskus on selvityksessään ilmoittanut nyttemmin jo siirtyneensä käytäntöön, jossa virantäytöstä ilmoitetaan hakijoille, en katso aiheelliseksi tältä osin ottaa asiaan kantaa enemmälti.

3.3

Virantäytöstä

Perustuslain 125 §:n 2 momentin mukaan yleiset nimitysperusteet julkisiin virkoihin ovat taito, kyky ja koeteltu kansalaiskunto. Perustuslakia koskevan hallituksen esityksen (HE 1/1998 vp) yksityiskohtaisten perustelujen mukaan edellä mainituista nimitysperusteista *taito* tarkoittaa koulutuksen ja työkokemuksen avulla hankittuja tietoja ja taitoja, *kyky* viittaa henkilön tuloksellisen työskentelyn edellyttämiin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin, kuten luontaiseen lahjakkuuteen, järjestelykykyyn, aloitteellisuuteen ja muihin vastaaviin tehtävien hoitamisen kannalta tarpeellisiin kykyihin ja *koeteltu kansalaiskunto* tarkoittaa yleisessä kansalaistoiminnassa saatuja viran hoidon kannalta merkityksellisiä ansioita sekä nuhteetonta käytöstä.

Yleisistä kelpoisuusvaatimuksista, jotka virkaan tai virkasuhteeseen nimitettävän tulee täyttää, säädetään valtion virkamieslain 6, 7 ja 8 §:ssä (kansalaisuus, ikä ja kielitaito).

Valtion virkamieslain 6 §:n 1 momentin (281/2000) mukaan nimittämisen yleisistä perusteista säädetään perustuslaissa. Päätöksessään nimittämisestä viranomaisen ei saa perusteettomasti asettaa ketään toisiin nähden eri asemaan 11 §:ssä mainittujen syiden nojalla. Kyseisen 11 §:n (692/1995) mukaan viranomaisen on kohdeltava palveluksessaan olevia virkamiehiä tasapuolisesti niin, ettei ketään perusteettomasti aseteta toisiin nähden eri asemaan syntyperän, kansalaisuuden, sukupuolen, uskonnon, iän taikka poliittisen tai ammattiyhdistystoiminnan taikka muun näihin verrattavan seikan vuoksi.

Yhdenvertaisuuslaissa (21/2004) säädetään muun ohella syrjinnän kiellosta. Lain 6 §:n 1 momentin mukaan ketään ei saa syrjiä iän tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Lain 7 §:n 1 momentin mukaan syrjintänä ei pidetä sellaista 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuun syrjintäperusteeseen liittyvää erilaista kohtelua, jonka perusteena on työtehtävien laatu ja niiden suorittamiseen liittyvä todellinen ja ratkaiseva vaatimus. Lisäksi lain 4 §:n 1 momentin mukaan viranomaisten tulee kaikessa toiminnassaan edistää yhdenvertaisuutta tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti sekä vakiinnuttaa sellaiset hallinto- ja toimintatavat, joilla varmistetaan yhdenvertaisuuden edistäminen asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa. Viranomaisten tulee erityisesti muuttaa niitä olosuhteita, jotka estävät yhdenvertaisuuden toteutumista.

Erityisistä kelpoisuusvaatimuksista on virka- tai nimikekohtaisia säännöksiä asianomaista virastoa koskevassa laissa tai hallinnonalaan koskevassa asetuksessa. Avoimena olleen tarkastajan viran kelpoisuusehtona oli ollut virkaan soveltuva ylempi keskiasteen tutkinto.

Säädettyjen kelpoisuusvaatimusten lisäksi voi olla muita ominaisuuksia, jotka edesauttavat virkatehtävien hoitamista. Tällaisia ovat esimerkiksi tehtävien hoidon edellyttämä vieraiden kielten taito, yhteistyökyky sekä suullinen ja kirjallinen ilmaisutaito. Sikäli kuin nämä otetaan huomioon nimitysharkinnassa, ne tulee mainita jo viran hakuilmoituksessa. Puheena olevaa virkaa koskeneessa hakuilmoituksessa ei ollut mainintoja tällaisista edellytyksistä tai ominaisuuksista.

Hakijoiden ansioiden vertailu tehdään yleisten nimitysperusteiden, kelpoisuusvaatimusten ja virkaan kuuluvien tehtävien asettamien muiden vaatimusten perusteella tarkastelemalla hakijoiden sellaista koulutusta, työ- ja muuta kokemusta sekä muita ansioita, jotka ovat objektiivisesti osoitettavissa. Koulutuksen ja työkokemuksen ohella on otettava huomioon hakijan viran hoitamisen kannalta merkitykselliset henkilökohtaiset ominaisuudet.

Kun viran hoito ei edellytä tiettyä tutkintoa, kuten nytkin oli asian laita, nimittäjällä on harkintavaltaa sen suhteen, minkälainen ja minkä sisältöinen tutkinto soveltuu tehtävään parhaiten. Nyt kaikilla hakijoilla oli ollut agrologin tutkinto, eli he olivat täyttäneet viran kelpoisuusehdon.

Virkanimitysratkaisuun sisältyy aina harkintavallan käyttöä. Oikeusasiamiehellä ei ole mahdollisuutta puuttua tämänkaltaiseen harkintavallan käyttöön, mikäli viranomaisen on pysynyt harkintavaltansa rajoissa. Nimitysharkintaa ohjaavat

yleiset harkintavallan rajoitusperiaatteet, joita kutsutaan myös hyvän hallinnon oikeusperiaatteiksi. Nämä periaatteet - objektiivisuus, suhteellisuus, tarkoitussidonnaisuus ja yhdenvertaisuus - on nyttemmin kirjattu hallintolain 6 §:ään.

Oikeusasiamies ei voi myöskään tehdä yksityiskohtaisia ansiovertailuja viranhakijoiden kesken eikä varsinkaan ottaa kantaa siihen, kuka hakijoista olisi tehtävään henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopivin. Viranomaisella on oikeus harkita itse, mitä hakijoiden ominaisuuksia virantäytössä painotetaan. Näiden perusteiden tulee olla jälkikäteen objektiivisesti arvioituna hyväksyttäviä.

Katson, että puheena olevan tarkastajan viran täyttöä varten laaditussa nimitysmuistiossa on riittävän monipuolisesti ja tarkasti esitetty sekä otettu huomioon hakuilmoituksessa ilmoitettujen edellytysten täyttävien hakijoiden ansiot. Nimitysmuistio antaa myös mielestäni riittävän kuvan siitä, miksi nimitetty hakija virkaylennysperusteet, kelpoisuusvaatimukset ja virkaan kuuluvat tehtävät huomioon ottaen oli pätevin virkaan. Asiassa ei myöskään ole aihetta epäillä, että nimitysharkinnassa olisi esimerkiksi painotettu sellaisia valintaperusteisiin kuulumattomia seikkoja, jotka eivät vastaisi hakuilmoituksessa mainittuja virkaan nimitettävän sopivuuteen liittyviä tekijöitä.

Mitä tulee kantelijan epäilyyn kieleen perustuvasta syrjinnästä, totean saamani selvityksen perusteella, että asiassa ei ole aihetta epäillä kielen ylipäättään olleen nimitysharkinnassa ratkaiseva tekijä tai että kantelijaa tai ketään muutaakaan olisi sillä perusteella asetettu toisiin hakijoihin nähden epäedullisempaan asemaan.

Edellä todetuista perusteista kirjoitus ei tältä osin anna aihetta toimenpiteisiin.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.1 esittämäni käsityksen Keski-Suomen työvoima- ja elinkeinokeskuksen maaseutuosaston menettelystä sen tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen päätöksestäni työvoima- ja elinkeinokeskuksen johtajalle edelleen maaseutuosaston tietoon saatettavaksi.